

เกี่ยวกับการช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมในสถานที่ทำงาน

The controversy about gay social space in the workplace

คงเดช ปัญญาเพิ่ม¹

Kongdet Punyaperm

นงเยาว์ เนาวรัตน์²

Nongyao Nawarat

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบในการช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมของเกย์ ในสถานที่ทำงานซึ่งเป็นหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการศึกษาเอกสารในเชิงเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ประเด็น เกย์ช่วงชิง และสร้างพื้นที่ในการทำงานได้อย่างไร นำมาวิเคราะห์กับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แนวคิด “พื้นที่ทางสังคม” (Social Space) ของ อองรี เลอแฟบร์ ผลการศึกษาพบว่า เกย์เป็นหนึ่งในกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งถูกสังคมจัดกลุ่มให้เกย์ว่าเป็นกลุ่มคนที่มีความผิดปกติ เบี่ยงเบน และเป็นผู้ป่วยทางจิต เหตุผลที่ว่าเกย์มีสิทธิ์ความเป็นผู้ชาย แต่ไม่สามารถมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิง หรือมีการสืบพันธุ์ได้ ทำให้ถูกสังคมกดขี่ มีอคติ และตีตราว่าเป็นชนกลุ่มน้อย/คนชายขอบ เกย์ถูกมองเป็นกลุ่มบุคคลที่แพรว์เซ่อเฮ็ดส์ จึงทำให้เกย์มีภาพลบต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กลุ่มเกย์ต้องเผชิญกับสิทธิความไม่เท่าเทียมในการไม่ยอมรับจากสังคม ทำให้เกย์ต้องการที่จะช่วงชิงและสร้างพื้นที่ทางสังคมเพื่อแสดงตัวตนในบทบาทของตัวเองเพื่อให้เกิดการยอมรับ พบเห็นได้ชัดคือ ในพื้นที่การทำงาน และพื้นที่ทางวัฒนธรรม เช่น การได้รับโอกาสทางการศึกษาที่สูงขึ้น การเลื่อนขั้นหรือตำแหน่ง การเป็นผู้นำในการทำงาน การสร้างอัตลักษณ์ และริเริ่มแนวคิดต่างๆ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกับเพศเดียวกันหรือเพศตรงข้ามให้มากที่สุด และเป็นการลอบคดจากสังคมในเชิงภาพลบ ถึงแม้ว่าการยอมรับเกย์ และกลุ่มบุคคลที่มีความ

¹ สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ วิชาเอกพหุวัฒนธรรมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200

Education (Multicultural Education), Faculty of Education, Chiang Mai University, Thailand 50200 Corresponding

author: Kongdet.p@cmu.ac.th : omoshiroi11@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร.นงเยาว์ เนาวรัตน์ หัวหน้าศูนย์พหุวัฒนธรรมและนโยบายการศึกษา สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หัวหน้าภาควิชาพื้นฐานและการพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หลากหลายทางเพศในปัจจุบันนี้ มีทิศทางเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีเพิ่มขึ้น แต่สิ่งเหล่านั้นอาจไม่ได้สร้าง
คาดหวังหรือการตอบสนองของความต้องการของเกย์ และกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศได้เท่าที่ควร สิ่ง
ที่สำคัญที่สุดในการอยู่ร่วมกันทางสังคมอย่างมีความสุข ก็คือ ความเท่าเทียมในสิทธิมนุษยชน การเคารพซึ่ง
กันและกัน และการเรียนรู้ในการยอมรับความแตกต่างหลากหลายของพหุวัฒนธรรมศึกษา

คำสำคัญ: เกย์, พื้นที่ทางสังคม, การช่วงชิงพื้นที่ทางสังคม, ความหลากหลายทางเพศ

Abstract

The purpose of the article “The Controversy about Gay Social Space in the Workplace” was to try to understand the pattern of controversy about gay social space in the workplace. This article used qualitative research passed through the content under the aspect of gay controversy, and how to make the space in the workplace, and analyzed the data with the theory by using the concept of Henri Lefebvre, “Social Space”. The results of the study were concluded as follows; Gay was in the group LGBT (lesbian, gay, bisexual, transgender) which society said was a gender identity disorder and mental illness. Gay men had male bodies who could not have sex with women or reproduce. Society branded gay people as marginal people, contagious with AIDS, unequal and unacceptable. For all these reasons, gays wanted to create controversial the social space to show their roles; especially in the workplace, and cultural space such as educational opportunity in higher degrees, promotions, leaders in the workplace, creating an identity, and other ideas for equity which will reduce the prejudice or negative thinking. The most important peaceful co-existence was equity, human rights, respect, and the acceptance of the diversity of multicultural education.

Keyword: Gay, Social Space, Controversy about social space, LGBT

บทนำ

สังคมไทยในอดีตล้วนให้ความสำคัญกับเพศชาย กับเพศหญิง เพราะคนสมัยก่อนมีความเชื่อว่า สรีระทางเพศมีแค่สองเพศ หากคนที่มีอวัยวะเพศเป็นช่องเรียกว่า ผู้หญิง กับ อวัยวะเพศที่เป็นท่อน เรียกว่า ผู้ชาย ซึ่งความรู้ในทางวิทยาศาสตร์ ก็ได้กำหนดให้เพศของมนุษย์มีสองแบบ คือ เพศหญิง และเพศชาย การแสดงพฤติกรรมทางเพศตามธรรมชาติเป็นเรื่องของเพศสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง และเพื่อการสร้างครอบครัว (อีฟ โคซอฟสกี เซดจิวีค, 1990 อ้างใน นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2554 : 2) แม้แต่ในทางพระพุทธศาสนาก็มีความเชื่อเช่นนั้นเหมือนกัน

ปัจจุบันในโลกโลกาภิวัตน์ได้มีปรากฏการณ์ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ มากมาย เพศจึงไม่ได้จำกัดเพียงแค่หญิงและชาย จูดิธ บัตเลอร์ (จูดิธ บัตเลอร์, 1990, 1993 อ้างใน นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2554 : 2) ซึ่งให้เห็นว่า สรีระทางเพศ หรือร่างกายตามธรรมชาติของมนุษย์ ไม่ใช่ตัวแทนของความจริงเกี่ยวกับเพศ นั่นอาจหมายถึง รสนิยม การแสดงออกของบุคคลในเรื่องกิจกรรมทางเพศ ในต่างเพศ หรือเพศเดียวกัน การศึกษาประวัติศาสตร์ของไทยมองพฤติกรรมแบบชายรักชายว่าเป็นของประหลาด ศาสนาพุทธก็มองว่า การเสพเมถุนทางทวารหนักเป็นเหตุแห่งอาบัติ และสังคมไทยปัจจุบันก็รับความคิดมาจากนักจิตเวช และนักวิชาการหัวอนุรักษ์นิยมที่มองว่าพฤติกรรมโฮโมเซ็กชวลเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน ไม่เหมาะสม และผิดปกติ ความคิดเหล่านี้ทำให้เกย์ในสังคมไทยต้องปิดบังตัวเอง (สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์, 2548 อ้างในเทิดศักดิ์ ร่มจาปา, 2545) ในสภาพการทำงานก็เช่นเดียวกัน ได้กำหนดคุณสมบัติการรับเข้าสมัครงานในเพศสภาพความเป็นชายและหญิง ซึ่งภายใต้ความเป็นจริงแล้วยังมีกลุ่มเพศทางเลือกที่ปิดบังตัวเองเพื่อเข้ามาสมัครงานโดยไม่แสดงออกในความรู้สึกที่แฝงไว้ข้างในเพื่อที่ที่ต้องการเป็นที่ยอมรับจากผู้คัดเลือกเข้าทำงาน การใช้ชีวิตทางสังคมของเพศทางเลือกไม่ใช่ง่ายอย่างที่คิดทำให้เกิดภาวะความกลัวตามมา เช่น ต้องมีการปิดกั้นตัวเองจากครอบครัวเพื่อไม่ให้พ่อแม่เสียใจ หรือเสียชื่อเสียง กลัวเพื่อนไม่ยอมรับ กลัวเพื่อนร่วมงาน/เจ้านายมีอคติต่อตัวเอง ฯลฯ จากตัวอย่างศึกษาซึ่งได้ขอค้นพบประการหนึ่งคือ เกย์ไทยนำเอาเพศภาวะ ผู้ชาย มาใช้แสดงออกในพื้นที่สาธารณะเพื่อไม่ให้สังคมมองว่า ไม่ใช่ผู้ชาย ดังนั้นทำให้ต้องหาพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่ส่วนตัวทางกายภาพ ในการเปิดเผยตัวเอง เช่น ตามดิสโกเธค ผับ บาร์ สวนสาธารณะ และรสนิยมระหว่างชายกับชายในคุก เป็นต้น (Jackson, Peter A., 1995 และนฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2553 อ้างใน นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2554) โดยการศึกษาต่อมาซึ่งชี้ให้เห็นว่าในอดีตที่ผ่านมาบุคคลที่เป็นเกย์รู้สึกว่าคุณสมบัติไม่กล้าเปิดเผย และต้องปกปิดตัวตนทางเพศ ประกอบกับการเป็นเกย์ถูกมองในแง่ลบ ถูกตีตราว่าเป็นคนผิดปกติ เบี่ยงเบน ผิดธรรมชาติ สำส่อน และเป็นผู้แพร่เชื้อเอชไอวี/

เอ็ดส์ (นฤพนธ์ ดั่งวิเศษ, 2553) เกย์ไทยจึงพยายามลบภาพเชิงลบเหล่านี้โดยออกมาเคลื่อนไหวผ่านการเดินพาเหรดและการทำงานต่อต้านโรคเอดส์ ตลอดช่วงเวลา 20 ปีที่ผ่านมา ชุมชนเกย์ไทยเติบโตอย่างรวดเร็ว เกย์ไทยจึงพยายามแสวงหาพื้นที่สาธารณะเพื่อ เปิดเผย ตัวตน และต่อยอดอัตลักษณ์เกย์ในชีวิตประจำวันให้มากขึ้นทั้งในครอบครัว ในสถานศึกษา หรือในสถานที่ทำงาน อีกประการหนึ่งในความเชื่อของคนล้านนาเองมีความเชื่อว่า เพศที่สาม เป็นสัญลักษณ์แห่งความโชคร้าย (ภาษาล้านนา เรียกว่า “ซี้ด”) กล่าวคือ หากเพศที่สามเข้าไปร่วมพิธีกรรมที่มีความศักดิ์สิทธิ์หรืองานบุญต่างๆ ก็จะทำให้เกิดความโชคร้ายต่อเจ้าภาพหรือเจ้าของงานบุญนั้นทันที ด้วยเหตุนี้ เพศที่สาม จึงเข้าไปมีบทบาทในการสร้างพื้นที่ทางพิธีกรรมผ่านการช่วงชิงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ ร่างทรง หรือ “ม้าขี่” ในการทรงผีเจ้านาย

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เกย์ เพศที่สาม หรือกลุ่มเพศทางเลือก พยายามที่จะสร้างและช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมด้วยวิธีการต่างๆ นานา เช่น เข้าร่วมและจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เดินขบวนรณรงค์โรคเอดส์ จิตอาสา เข้าร่วมพิธีกรรมที่อนุรักษ์เชิงวัฒนธรรม หรือการสร้างพื้นที่ทางสังคมในสถานที่ทำงานโดยการเข้าสู่ในตำแหน่งที่สูงขึ้น การวางตัวในการเข้าหาเจ้านาย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดยอมรับจากสังคมและคนรอบข้างในที่สุด

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เกย์กับการช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมในสถานที่ทำงาน ภายใต้ประเด็นคำถามที่ว่า เกย์ช่วงชิงและสร้างพื้นที่ในการทำงานได้อย่างไร นำมาวิเคราะห์กับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งผลการศึกษา และสรุปผลตามประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้างนี้ เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบในการช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมของเกย์ในสถานที่ทำงานซึ่งเป็นหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่

วิธีการวิจัยและรูปแบบการวิจัย

การปรากฏตัวของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศโดยทั่วไปในสังคมไทยได้แก่ เพศที่สาม ทอม ดี เกย์ ชาวสีม่วง ตู๊ด กะเทย ชายรักชาย หญิงรักหญิง สาวประเภทสอง เลสเบียน และไบเซ็กชวล ซึ่งถูกจัดว่าเป็นเพศ ที่ผิดออกไปจากเพศกระแสหลัก ไม่ปกติ หรือ เบี่ยงเบน และไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ลดทอนสิทธิบทบาททางสังคม ในความเป็นมนุษย์ของพวกเขาทำให้ต้องใช้ชีวิตในพื้นที่สาธารณะด้วยความยากลำบากถึงขั้นถูกกดทับ หรือถูกกดขี่ในบางเรื่อง ทำให้กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศต้องออกมาเรียกร้อง

หรือเดินขบวนเพื่อเรียกร้องสิทธิต่างๆ และทำคุณประโยชน์ต่อส่วนรวมเพื่อให้สังคมยอมรับ จากปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจในประเด็นการช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมในสถานที่ทำงานของเกย์

จากประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เกย์กับการช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมในสถานทำงาน โดยใช้วิธีการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study Method) ผ่านการวิเคราะห์เอกสารในเชิงเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง โดยใช้กรอบแนวคิด “พื้นที่ทางสังคม” (Social Space) กล่าวคือ ทุกแห่งทุกหนสามารถถูกประดิษฐ์ขึ้นเป็น พื้นที่ทางสังคม หรือ พื้นที่ชนิดพิเศษ ได้หากมีปฏิบัติการทางสังคมที่เกิดขึ้นในบริเวณดังกล่าว เป็นการมองพื้นที่ในฐานะที่ถูกสร้างขึ้นในความสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อใช้ในการต่อรองเพื่อสร้าง พื้นที่ทางสังคม อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ของกลุ่มชาติพันธุ์ชายขอบ ซึ่งได้ถูกเลือกสรรเพื่อผลิตซ้ำ สร้างใหม่อย่างหลากหลาย ในฐานะยุทธวิธีของการต่อรอง ตอบโต้ เพื่อสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์ (กาญจนา แก้วเทพ, 2544 อ้างใน วุฒินันท์ แทนนิต, 2551 :39) กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายซึ่งได้แก่ บทความ แนวคิดทฤษฎี งานวิจัย ตำราเกี่ยวกับการช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมในสถานที่ทำงาน และสิทธิของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ จำนวน 13 เล่ม และ 1 แหล่งที่มาออนไลน์ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในบทความนี้มากที่สุด โดยยึดจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก ซึ่งเป็นการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัด มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการที่ไม่ซับซ้อน เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เหมาะสมกับแนวคิด จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย บางท่านเรียกการเลือกตัวอย่างเช่นนี้ว่า เป็นการเลือกตัวอย่าง “ตามความสะดวก” หรือ Convenient Sampling (Maxwell, 1998 อ้างใน ชาย โพธิ์สิตา, 2548 : 119)

เครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบคุณภาพ เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัย โดยการบรรยายแบบพรรณนา เกี่ยวกับการช่วงชิงและสร้างพื้นที่ทางสังคมในการทำงานของเกย์ว่ามีกระบวนการอย่างไร ซึ่งการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลพื้นฐานต่างๆ เช่น ข้อมูลเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี การช่วงชิงพื้นที่ทางสังคม เพศวิถี แนวคิดเกี่ยวกับเกย์ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรทางการศึกษาที่ทำงานในหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Research)ระหว่างวันที่ 17 กันยายน 2559 – 9 ตุลาคม 2559 โดยการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยผ่านข้อมูลเอกสาร จากผู้ที่ทำการศึกษาวิจัยไว้ก่อนแล้ว เช่น เอกสาร บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ โดยมีผู้ศึกษาประเด็นที่เกี่ยวกับพื้นที่ทางสังคม การช่วงชิงพื้นที่ เพศวิถี และวาทกรรมต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาค้นคว้า การวิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวมข้อมูลเชิง

เอกสารต่างๆ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดเป็นหมวดหมู่ จัดเรียง ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของ การศึกษาค้นคว้า เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ จากคำถามการวิจัยที่ผู้วิจัยตั้ง ไว้ ในเรื่องของการช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมในสถานที่ทำงานของเกย์ มาประกอบการอ้างอิงในการอธิบายข้อมูล ผลการศึกษา สรุปแล้วนำเสนอผลการวิจัย ด้วยการเขียนแบบพรรณนา ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้เน้น ข้อมูลที่เป็นเชิงคุณภาพ เพื่อนำมาสรุปผลการวิจัยว่าเกย์ช่วงชิง และสร้างพื้นที่ทางสังคมในการทำงานมี กระบวนการอย่างไร และข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยในประเด็นนี้สำหรับผู้สนใจในครั้งต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. เกย์กับการสร้างพื้นที่อัตลักษณ์ทางเพศในสังคมไทย

การจัดการเกี่ยวกับเรื่องเพศ ในศตวรรษที่ 19 ได้มีการปรับเปลี่ยน กรอบความรู้ โดยก่อนหน้าศตวรรษ ที่ 19 ความรู้เรื่องเพศจะพูดกันใน “พื้นที่ส่วนตัว” เท่านั้น แต่ทว่าในศตวรรษที่ 19 ความรู้เรื่องเพศได้แสดง ออกมาในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งฟูโกต์วิเคราะห์และแสดงให้เห็นว่า อำนาจใหม่ในสังคมต้องการให้เรื่องเพศ เปิดเผยตัวเอง และต้องการรู้ทุกอย่างเกี่ยวกับเรื่อง เพศ เพื่อที่จะได้จัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับ ประเด็นเรื่อง เพศวิถี ก็คล้ายกับประเด็นอื่นๆ ที่กล่าวมา คือเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายแห่งการปฏิบัติการ (Network of Practice) ที่ครอบคลุมสถาบันและปริณิณทลต่างๆ ทั้งทั้งสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ การแพทย์ จิตวิทยา สังคม วัฒนธรรม ฯลฯ ในขณะที่นั้นได้มีกลุ่มนักวิชาการกลุ่มหนึ่งเริ่มวางลำดับชั้น ของร่างกายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ (Sexualized Body) ในระดับเชิงสังคม โดยได้เริ่มใช้กระบวนการ Scientific Classified Practice เพื่อแบ่งแยก กลุ่มประชากร (Social Body) ออกเป็นกลุ่มต่างๆ เช่น คนปกติ-คนผิดปกติ- คนเปียงเบน และเกณฑ์หนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการแบ่งแยกกลุ่มคนก็คือ ความสามารถในการเจริญพันธุ์ (Foucault, M. 1984/1986 อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2551 : 254-256)

ประเทศไทยมีประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการรักเพศเดียวกันและการข้ามเพศมายาวนาน โดยมีพฤติกรรม เกิดขึ้นมากมายที่ถือว่าไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานทางสังคมแบบรักต่างเพศ แต่ก็ไม่ได้ถูกบันทึกเอาไว้อย่าง เป็นทางการเนื่องจากองค์กรภาครัฐ องค์กรศาสนา และสถาบันการศึกษามองว่าเป็นเรื่องไม่ปกติ พฤติกรรม เหล่านี้ขัดแย้งกับศีลธรรม บรรทัดฐานวัฒนธรรมในการ “รักษาหน้า” และความเชื่อในพุทธศาสนานิกาย เถรวาท ซึ่งในต่อมากการรักเพศเดียวกันและการข้ามเพศได้กลายเป็นวัฒนธรรมย่อยที่เริ่มยอมรับได้ในเมืองไทย

แต่ทัศนคติของสังคมที่มีต่อคนกลุ่มนี้ยังไม่ได้เป็นที่ยอมรับอย่างเต็มที่นัก (Jackson, 1999 อ้างใน Being LGBT in Asia : รายงานในบริบทของประเทศไทย, 2556 : 12)

ผลจากการสำรวจในรุ่นวัยทุกประเภทมีเพียงส่วนน้อยที่ยอมรับบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศได้ แต่ส่วนใหญ่ ไม่เกิดการยอมรับบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ รวมทั้งมีประมาณ 1 ใน 5 ของผลสำรวจที่ ให้คำตอบลักษณะความรู้สึก เฉยๆ ไม่มีความคิดเห็นกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ จึงสามารถอ้าง กล่าวได้ว่า สังคมไทยมีทัศนคติต่อความหลากหลายทางเพศแบบที่นักวิชาการต่างประเทศวิเคราะห์ว่ามี ลักษณะ ทุนได้ แต่ยอมรับไม่ได้ (Jackson & Cook, 1999 อ้างใน พิมลพรรณ อิศรภักดี, 2558 : 55) นั่นก็ถือได้ ว่าสังคมไทยเริ่มที่จะเกิดความรู้สึกเห็นใจในลักษณะที่ไม่ชัดเจนต่อการปฏิบัติตนของบุคคลความหลากหลาย ทางเพศ และหากมองผลการสำรวจในอีกมุมหนึ่งในภาพรวมแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังไม่ ยอมรับ อาจเนื่องจากความเข้าใจผิดเรื่องภาพลักษณ์ที่สื่อสารออกมาในทางลบ การไม่ยอมรับชายรักเพศ เดียวกัน อาจสะท้อนภาพของการที่ชายรักเพศเดียวกันที่ในอดีตถูกตีตราว่าเป็นผู้แพร่เชื้อโรคเอดส์ (Jackson, Peter A., 1997 อ้างใน นฤพนธ์ ดัวงวิเศษ, 2554)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า จากอดีตสู่สังคมไทยในปัจจุบัน สังคมพยายามแบ่งแยก บทบาททางเพศสำหรับ สังคมวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นมาจากวิถีชีวิตที่มีต่อเพศสรีระในบทบาทความเป็นชายและหญิง โดย ต้องมีการสืบพันธุ์ ผู้ใดที่ไม่เป็นไปตามองค์ความรู้หรือวิถีชีวิตของสังคม อาจถูกมองว่า เป็นคนผิดปกติ และ เบี่ยงเบน คนที่สามารถสืบพันธุ์ได้ ก็คือ คนปกติ นั่นเอง ทำให้สังคมต้องปฏิบัติตัวกับการไม่ยอมรับบุคคลที่มี ความหลากหลายทางเพศ มองภาพในแง่ลบ เกิดอคติ และถูกกีดกันกดขี่ ซึ่งแนวความรู้สึกคิดนี้อาจเป็นการ ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ด้วยกัน

2. ความไม่เท่าเทียมของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ สาเหตุของการช่วงชิงพื้นที่ทางสังคม

สภาพปัญหาของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ในสังคมไทยส่วนใหญ่ เป็นการไม่ยอมรับความ หลากหลายทางเพศจึงถูกมองในภาพลบ และถูกตีตราจากสังคมว่า เป็นผู้ป่วยทางจิต หรือเป็นคนผิดปกติ และ ถูกจัดกลุ่มโดยมองว่าเป็นชนกลุ่มน้อย หรือคนชายขอบ เช่นเดียวกับ นักวิชาการวิเคราะห์ว่า การเคลื่อนไหว ทางสังคมแนวใหม่พยายามนำเรื่องโอกาสทางอำนาจเข้ามาอธิบายเพื่อชี้ว่า ชาวเกย์หรือกลุ่มคนชายขอบ สามารถเข้าถึงอำนาจได้มากขึ้นแค่นั้น และความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของการเคลื่อนไหวก็สะท้อนผล การเข้าถึงอำนาจด้วย บางคนตั้งข้อสังเกตว่าแนวการศึกษาเรื่องการแย่งชิงทรัพยากรและการแย่งชิงอำนาจไม่

อาจทำความเข้าใจการเคลื่อนไหวของกลุ่มเกย์ได้ เพราะกลุ่มเกย์ไม่ต้องการแย่งชิงทรัพยากรหรือต้องการได้อำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ แต่กลุ่มเกย์ต้องการให้สังคมยอมรับวัฒนธรรมย่อยที่ต่างไปจากวัฒนธรรมของรักต่างเพศ (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2558 : 2) ในปัจจุบันข้อมูลข่าวสาร สื่อต่างๆ ได้นำเสนอ ในเชิงบวกมากขึ้น ซึ่งทำให้คนนอกอาจเกิดความเข้าใจผิดว่ากลุ่มคนข้ามเพศได้รับการยอมรับจากสังคมอย่างกว้างขวางแล้ว เนื่องจากการปรากฏตัวของกลุ่มคนข้ามเพศในวงการบันเทิง และงานบริการต่างๆ ที่เห็นอยู่มากมายในสังคม หากแต่ความเป็นจริงนั้นการปรากฏตัวนั้นไม่ได้หมายถึงความเท่าเทียม (Being LGBT in Asia : รายงานในบริบทของประเทศไทย, 2556 : 31)

ด้วยเหตุนี้ ความไม่เท่าเทียมยังสร้างปัญหาที่ตามมาในเรื่องของโอกาส แม้แต่ธรรมชาติก็ยังไม่เกิดความเท่าเทียมในตัวของมันเอง ดังเช่น สิทธิทางความไม่เท่าเทียมด้านการเงินของลูกจ้างบริษัท ใ้ว่ากรณีตัวอย่างการถูกเหยียดเพศซึ่งทำให้คู่รักเพศเดียวกันไม่สามารถรับสิทธิประโยชน์จากบริษัทได้เท่าเทียม เช่นเดียวกับคู่รักต่างเพศ บุคคลรักเพศเดียวกันดังกล่าวซึ่งทำงานรับราชการไม่สามารถทำ เรื่องขอสิทธิประโยชน์ของรัฐให้กับคู่ชีวิตของตนได้ในยามเจ็บป่วย เนื่องจากคู่ของเธอเป็นเพศหญิงเหมือนกัน ไม่ได้เป็นเพศชาย เรื่องราวนี้ยังได้แสดงให้เห็นถึงการที่คู่ชีวิตต้องประสบกับความอันตรายที่อาจถึงชีวิตที่มีสาเหตุมาจากการไม่ได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายจากระบบสาธารณสุข (Boonprasert, J. 2001 : 19) และอีกปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทำให้นักวิชาการหันมาศึกษาเกย์ คือ การแสดงออกของเกย์ในพื้นที่ทางสังคมที่เพิ่มมากขึ้น เช่น การมีตัวละครเกย์ในละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ละครเวที นวนิยาย บทเพลง รวมทั้งการขยายตัวของสถานประกอบการเกย์ในเมืองใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพฯ พัทยา เชียงใหม่ และภูเก็ต ทำให้เกย์มีพื้นที่ในการพบปะการมากขึ้น (นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ, 2554 : หน้า 5)

จากปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนผู้มีความหลากหลายทางเพศ จึงถือเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ที่เกิดขึ้นเพื่อสู้กับความอยุติธรรมโดยใช้การป่วนทางวัฒนธรรม หรือการดื้อแพ่งมาเป็นเครื่องมือในการต่อสู้ เพื่อทำให้วัฒนธรรมแก่งหรือเอนเอียง และเกิดช่องทางในการเข้าไปสร้างพื้นที่ทางสังคมของบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ เพื่อให้เกิดการยอมรับในรูปแบบต่างๆ ดังที่ผู้วิจัย ได้ค้นคว้าเอกสาร ตารา และบทความ ดังจะนำเสนอประเด็นตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่หนึ่ง การสร้างพื้นที่ทางสังคมของเพศที่สามในบทบาท พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ซึ่งนับเป็นปรากฏการณ์แปลกใหม่ของวงการการบิน เมื่อสายการบิน พีซี แอร์ ซึ่งมีฐานการบินในประเทศไทย และเป็นสายการบินเดียวที่ประกาศรับสมัครและคัดเลือกผู้หญิงข้ามเพศ 4 คนมาเป็นพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ซึ่ง

ทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ถกเถียงกันอย่างหนักว่า ความจริงแล้วเป็นนโยบายสนับสนุนความเท่าเทียมทางเพศ หรือเป็นแค่การแสวงหาผลประโยชน์กันแน่ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ ยลลดา เกริกก้อง สวณยศ นายกสมาคมสตรีข้ามเพศแห่งประเทศไทย แสดงความคิดเห็นต่างไปว่า “พวกเขาเพียงต้องการหาประโยชน์จากความแปลกประหลาด และความตลกของผู้หญิงข้ามเพศ” สพหรับข้อถกเถียงดังกล่าวได้ถูกคลี่คลายจากปีเตอร์ ชาน ประธานพีซีแอร์ เปิดเผยว่า รู้สึกภูมิใจที่สายการบินของตนเป็นที่แรกที่เปิดโอกาสสำหรับผู้หญิงข้ามเพศ พร้อมปฏิเสธว่าไม่มีเจตนาใช้พวกเธอเป็นจุดขาย แต่มีพื้นฐานนโยบายมาจาก “จิตใจ” และ “สิทธิมนุษยชน” (หนังสือพิมพ์ผู้จัดการออนไลน์, 2555)

ตัวอย่างที่สอง สรุปได้ว่า ความไม่เท่าเทียมในพื้นที่ทางสังคมย่อมมีกลวิธีความหลากหลายในการสร้างและช่วงชิงพื้นที่ เช่น สร้างพื้นที่ทางกายภาพ พื้นที่ทางจิตใจ และพื้นที่ทางสังคม ตามที่ อานาจ โสภากุล (2559) ได้ศึกษาความไม่เท่าเทียมระหว่างพยาบาลชายกับพยาบาลหญิง จากการสะท้อนในเนื้อร้องเพลงมาร์ชพยาบาลให้พยาบาล ผลการวิเคราะห์สรุปว่า บรรทัดฐานเชิงเพศภาวะที่มีต่อวิชาชีพการพยาบาลว่าเป็นงานของผู้หญิงนี้เองทำให้ผู้ชายที่เข้ามาประกอบวิชาชีพพยาบาลเห็นว่าพยาบาลชายกับภavnางฟ้า (ซึ่งตีความจากเนื้อเพลง) ไม่ไปด้วยกันพยาบาลชายจึงดิ้นรน ที่จะทำงานที่แสดงถึงความเป็นชาย เช่น งานเชิงรุกในชุมชน งานอิสระจากการควบคุมของผู้หญิง (พยาบาลหญิง) ทั้งนี้มีการศึกษาของต่างประเทศระบุว่า การแสดงออกของความเป็นชายของพยาบาลชาย ทำให้พยาบาลชายมีความก้าวหน้าในอาชีพดีกว่าพยาบาลหญิง ได้รับตำแหน่งสูงเร็วกว่าผู้หญิงและมีโอกาสได้รับการศึกษาต่อเนื่องในรูปแบบต่างๆ มากกว่าพยาบาลหญิง

และตัวอย่างที่สาม เป็นการสร้างพื้นที่ทางสังคม และการช่วงชิงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของร่างทรงกะเทย ซึ่งกิ่งแก้ว ทิศตั้ง ได้ศึกษาประเด็นดังกล่าวพบว่า การที่ร่างทรงเพศที่สามเข้าไปช่วงชิงเพื่อสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์หรือเข้าไปมีบทบาทในพื้นที่พิธีกรรม เป็น การฉวยใช้อานาจความศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นการต่อรองช่วงชิงความหมายในสังคม เนื่องจากพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์มีลักษณะเฉพาะที่เอื้อต่อการสร้างความหมายที่ไม่สามารถชี้เฉพาะได้ เป็นพื้นที่พิเศษที่พวกเขาสามารถเข้าไปแสดงตัวตนได้ พร้อมกับการสร้างพื้นที่ทางสังคมและสร้างความศักดิ์สิทธิ์ไปพร้อมๆ กัน (กิ่งแก้ว ทิศตั้ง, 2559 : 102) ความหวังในความต้องการใช้ชีวิตทางสังคมของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเช่นเดียวกับคนปกติ ทำให้เกิดพลังในความคิดที่ว่า ตนต้องสร้างพื้นที่หรือช่วงชิงพื้นที่ เพื่อเข้ามาแสดงบทบาทต่างๆ ในการได้มาซึ่งการยอมรับความเท่าเทียม แต่การได้มาต้องผ่านวิธีการหลายอย่าง เช่น การเคลื่อนไหวทางสังคม เพื่อให้สังคมยอมรับวัฒนธรรมย่อย ข่าวสาร ข้อมูล สื่อ ไม่อาจจะสร้างความเท่าเทียมหรือการยอมรับได้ เพราะเป็นการปรากฏตัวของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

เท่านั้น ทำให้เพศที่สามเข้ามาช่วงชิงพื้นที่ทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของ พื้นที่การทำงาน พื้นที่ทางกายภาพ อาชีพ พื้นที่ทางจิตใจ พื้นที่ในสถานที่ทำงานต่างๆ ดังที่ อองลี เลอแฟบร์ กล่าวในประโยคหนึ่งว่าการสร้างพื้นที่ในความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นการสร้างเพื่อใช้ต่อรองในการสร้างพื้นที่ทางสังคม อัตลักษณ์วัฒนธรรม ของกลุ่มชาติพันธุ์ชายขอบ ซึ่งได้ถูกเลือกสรรเพื่อผลิตซ้ำ สร้างใหม่อย่างหลากหลาย ในฐานะยุทธวิธีของการต่อรอง ตอบโต้ เพื่อสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับตนเองของกลุ่มชาติพันธุ์ (กาญจนา แก้วเทพ, 2544 อ้างใน วุฒินันท์ แทนนิล, 2551 :39)

3. บทบาทเกี่ยวกับการยอมรับการทำงานในพื้นที่ทางสังคม

ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา การเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยเต็มไปด้วยพลังและมีความพยายามมากมายที่ประสบความสำเร็จ ด้วยกิจกรรมการเคลื่อนไหว และความมุ่งมั่นในการต่อสู้ของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ สามารถเอาชนะความท้าทายต่างๆ และ สร้างแรงผลักดันเชิงบวกในการสร้างความเท่าเทียมให้กับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (Being LGBT in Asia : รายงานในบริบทของประเทศไทย, 2556 : 15) ซึ่งในมิติของการทำงานก็เช่นเดียวกัน กลุ่มเพศที่สามต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติในที่ทำงานเนื่องจากสังคมมีความคาดหวังในการแสดงบทบาททางเพศในสถานที่ทำงานและในสังคม โดยรวมปัจจุบันกลุ่มเพศที่สามจำนวนมากเลือกที่จะไม่แสดงสถานภาพของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตีตราและเลือกปฏิบัติ รายงานหลายฉบับระบุว่า กลุ่มเพศที่สามถูกปฏิเสธในการเลื่อนตำแหน่ง บางคนถูกไล่ออกจากงานหลังจากที่เปิดเผยวิถีทางเพศของพวกเขา และมีการตั้งคำถามที่ไม่เหมาะสมในระหว่างการสัมภาษณ์งานจากการเปิดเผยวิถีทางเพศ และอัตลักษณ์ทางเพศ ในขณะที่คนข้ามเพศซึ่งไม่สามารถปิดบังสถานภาพตัวตนของพวกเขาได้รับผลกระทบจากการถูกเลือกปฏิบัติในการจ้างงานมากที่สุดในประเทศไทย และมักถูกจำกัดให้ทำงานอยู่เพียงไม่กี่ประเภท เช่น งานบริการ ดือนรับแขก งานบันเทิง และธุรกิจบริการทางเพศ (Being LGBT in Asia : รายงานในบริบทของประเทศไทย, 2556 : 8) เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้กลุ่มเพศที่สามต้องเพิ่มมูลค่าและช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมให้กับตัวเอง เพื่อให้สังคมในสถานที่ทำงานเกิดการยอมรับ เช่น ได้รับการศึกษาที่สูง การปฏิบัติงานในหน้าที่ของผู้หญิง การเพิ่มขีดความสามารถพิเศษ การสร้างอุดมการณ์ใหม่ๆ อัตลักษณ์ ทัศนคติ ฯลฯ อีกประเด็นที่ทำให้เกิดภาพในเชิงลบของกลุ่มเพศที่สาม คือเรื่องของอารมณ์ หลายคนเชื่อว่า เพศที่สามเป็นบุคคลที่หัวรุนแรง อารมณ์ร้อน ก้าวร้าว ซึ่งประเด็นนี้พุดถึงพฤติกรรมความรักเพศเดียวกัน บางรายถึงขั้นทะเลาะกันในสถานที่ทำงานทำให้เพื่อนร่วมงานบางคนยอมรับพฤติกรรมเช่นนี้ไม่ได้ ซึ่งตรงข้ามกับ พิมลพรรณ (2558) ที่ว่า ทัศนคติที่ ยอมรับได้ กับความ

หลากหลายทางเพศ อาจเป็นเพราะในปัจจุบันสำหรับคนทั่วไปมองว่า พฤติกรรมรักเพศเดียวกันไม่ได้เป็นปัญหาสังคมแต่อย่างใด เพราะพฤติกรรมรักเพศเดียวกันไม่ได้ทำให้เกิดความเดือดร้อนในสังคม หากจะรับไม่ได้ก็เป็นเพียงเรื่องส่วนตัว ไม่น่าจะมีผลกระทบต่อสังคมในมุมกว้างมากนัก มีเพียงส่วนเล็กน้อยเท่านั้นที่เห็นว่าเป็นปัญหาของสังคม เช่น ล่อลวงผู้อื่น หรือปัญหาทางด้านเพศสัมพันธ์ แต่หากพิจารณาให้ดีจะรู้ว่าคนเหล่านี้เข้าใจผิดไปว่าปัญหาสังคมที่กล่าวมา เป็นปัญหาที่เกิดจากบุคคลนั้นๆ มากกว่าเป็นปัญหาของชาวรักเพศเดียวกันทั้งหมด (พิมลพรรณ อิศรภักดี, 2558 : 57)

ปัจจุบันการยอมรับความหลากหลายทางเพศมีการเปลี่ยนแปลงในทางบวกมากขึ้น ในระหว่าง การสำรวจ 2 ครั้ง ซึ่งห่างกันเพียง 3 ปี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบทัศนคติใน ปี 2551 และ 2554 พบว่า ทัศนคติที่ยอมรับได้กับความหลากหลายทางเพศมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เพิ่มขึ้น พบว่ากลุ่มตัวอย่าง ในปี 2554 มีการยอมรับมากกว่ากลุ่มตัวอย่างในปี 2551 สังคมไทยเองมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทางบวกกับบุคคลเหล่านี้ ยอมรับความหลากหลายของเพศวิถีทางเลือกมากขึ้น เห็นได้จากการยอมรับเข้าทำงานภาครัฐราชการ หรือการต่อสู้ผลักดันเรื่องสิทธิของตนเองในเรื่องต่างๆ ตัวอย่างที่สำคัญคือ การที่สถาบัน ราชภัฏออกระเบียบห้ามนักศึกษาทั้งที่แปลงเพศ เกย์ และหญิงรักหญิงไม่ให้เรียนในสถาบัน 36 แห่งทั่วประเทศ เมื่อ พ.ศ. 2539-2540 แต่ข้อห้ามดังกล่าวก็ถูกยกเลิกไปในที่สุด ซึ่งเป็นผลมาจากการรณรงค์ของภาคประชาสังคมที่ทำงานเรื่องสิทธิของเพศที่สามและสื่อหนังสือพิมพ์ที่ไม่เห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่ (กฤตยา อาชวนิจกุล, 2554 : 51) แม้ว่าในปัจจุบันเกย์จะได้รับการยอมรับจากสังคมบางส่วน นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าสังคมจะเปิดกว้างรับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเข้าไปมีบทบาทในพื้นที่ทางสังคมเท่าที่ควร เนื่องจากประเทศไทยเป็นเมืองพุทธจึงทำให้เกิดความเชื่อและอคติด้านต่างๆ ต่อการปฏิบัติตัวของเกย์ ดังนั้นเกย์จึงพยายามสร้างและช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ตัวเกย์เองมีบทบาทและเป็นที่ยอมรับในความเท่าเทียมทางสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

เกย์เป็นหนึ่งในกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งถูกสังคมจัดกลุ่มให้เกย์ว่า เป็นคนที่มีความผิดปกติ เบี่ยงเบน และเป็นผู้ป่วยทางจิต เหตุผลที่ว่าเกย์มีสรีระความเป็นผู้ชาย แต่ไม่สามารถมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงหรือมีการสืบพันธุ์ได้ ทำให้ถูกสังคมกดขี่ มีอคติ และตีตราว่าเป็นชนกลุ่มน้อย/คนชายขอบ เกย์ถูกมองเป็นกลุ่มบุคคลที่แพร่เชื้อเอดส์ จึงทำให้เกย์มีภาพลบต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสังคมไม่ได้มองว่าเป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ การถูกเบียดขับหรือลดทอนสิทธิความเป็นมนุษย์ของเกย์

และการแบ่งแยกทางสังคม กลุ่มเกย์ หรือกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศจึงออกมาเรียกร้องสิทธิในความไม่เท่าเทียมโดยการเดินขบวนพาเหรดเพื่อรณรงค์ต่อต้านโรคเอดส์ สร้างคุณประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ต่อสังคม

ในงานราชการซึ่งค่อนข้างจะมีลักษณะวัฒนธรรมแบบอนุรักษนิยม ผู้ชายและผู้หญิงมักถูกคาดหวังให้ประพฤติตนตามกรอบประเพณีในแวดวงการศึกษาบางสาขา เช่น รัฐศาสตร์ กฎหมาย วิศวกรรม ศิลปกรรม หรือสาขาที่มีแต่ผู้ชายเป็นส่วนใหญ่ เช่น วิทยาลัยตำรวจ หรือทหาร มักถูกมองว่าเป็นสาขาที่เหมาะสมกับผู้ชายมากกว่าสาขาอื่นๆ ส่วนเกย์ โดยเฉพาะคนที่มีลักษณะไม่ค่อยเป็นชายมาก มักไม่ค่อยได้รับการยอมรับในสาขาต่างๆ ดังกล่าว เมื่อเปรียบเทียบกับสาขาวิชาที่เบาๆ เช่น ภาษา การสื่อสาร หรือประชาสัมพันธ์ เป็นต้น เกย์รายหนึ่งซึ่งเป็นอาจารย์สอนวิชารัฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัยกล่าวว่า ตนถูกปฏิเสธจากเพื่อร่วมงานมหาวิทยาลัยบางแห่ง (บุษกร สุริยสาร, 2557 : 74) สิทธิความไม่เท่าเทียมในสังคมทำให้เกย์ ต้องการที่จะช่วงชิงและสร้างพื้นที่ในสังคมเพื่อให้เกิดภาพตัวแทนทางด้านการยอมรับ โดยแสดงบทบาทหน้าที่ หรือความสามารถของตนในพื้นที่การทำงาน พื้นที่ทางวัฒนธรรม เช่น การได้รับโอกาสทางการศึกษาที่สูงขึ้น การเลื่อนขั้นหรือตำแหน่ง การเป็นผู้นำในการทำงาน การสร้างอัตลักษณ์ และริเริ่มแนวคิดต่างๆ เพื่อให้เกิดการยอมรับในความเท่าเทียมกับเพศเดียวกัน และเพศตรงข้ามให้ได้มากที่สุด และเป็นการลดอคติจากสังคมในเชิงภาพลบของเกย์ในสังคม เพื่อเป็นการสร้างภาพตัวแทนให้เกย์ และกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ สำหรับการผลักดันที่สำคัญเรื่องหนึ่งคือ การต่อสู้ให้การไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในมิติต่างๆ ในมาตรา 30 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 เพิ่มคำว่า อัตลักษณ์ทางเพศ ที่หมายถึงเพศที่สามเข้าไปด้วย แม้การแก้ไขจะแพ้ไปอย่างถนัด แต่ในรายละเอียดส่วนที่เป็นเจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญว่าด้วยเรื่องห้ามเลือกปฏิบัติทางเพศ ก็ระบุว่าให้ปกป้องคุ้มครองครอบคลุมถึงบุคคลที่มี อัตลักษณ์ทางเพศ ต่างไปจากเพศชาย และเพศหญิงไว้ด้วย (เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, 2550 อ้างในกฤตยา อาชวนิจกุล, 2554 : 7) ในสถาบันการศึกษา ครูที่เป็น LGBT มักถูกมองว่าไม่ใช่แบบอย่างที่ดี และส่งผลทางด้านลบต่อนักเรียน (โดยจะเลียนแบบพฤติกรรมทางเพศของครู) ด้วยเหตุนี้ จึงมีครูจำนวนมากในสถาบันของรัฐที่เปิดเผยตัวตนว่าเป็นเกย์ กระเทย หรือทอม ผู้ให้ข้อมูลบางรายที่รู้จักคนหลากหลายทางเพศที่ทำงานราชการกล่าวว่า ก่อนที่พวกเขาจะสามารถแสดงออกได้อย่างเปิดเผยก็หลังจากที่ได้ทำงานมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง แต่กรณีในลักษณะดังกล่าวยังเป็นเพียงข้อยกเว้นเท่านั้น อิศระในการแสดงออกทางเพศที่หลากหลายจึงอยู่กับทัศนคติของหัวหน้างาน และเพื่อร่วมงานสถานที่ทำงาน หรือสถาบันอื่นๆ (บุษกร สุริยสาร, 2557 : 75) จากเหตุการณ์ดังกล่าว การได้มาซึ่งการยอมรับทางพื้นที่ในสังคมต้องใช้เวลา จังหวะที่พอเหมาะในการสร้างตัวตนของคนที่เป็นเกย์

การยอมรับเกียรติ หรือกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในปัจจุบันนี้ ทักษะคติที่ยอมรับความหลากหลายทางเพศมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากการนำเสนอภาพบทบาทของเพศทางเลือกที่ตีผ่านสื่อ ในรูปแบบต่างๆ เช่น การสร้างพื้นที่ในสถานที่ทำงาน โดยมีการยอมรับเข้าทำงาน ภาคส่วนราชการ บริษัทฯ แวดวงการบิน และการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรม เป็นต้น แม้สิ่งที่กล่าวมานั้นจะไม่ได้สร้างคาดหวังหรือการตอบสนองของความต้องการของเกย์ และกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศได้มากเท่าไร แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดในการอยู่ร่วมกันทางสังคมอย่างมีความสุขนั้นก็คือ ความเท่าเทียมในสิทธิมนุษยชน การเคารพซึ่งกันและกัน และการเรียนรู้ในการยอมรับความแตกต่างหลากหลายของพหุวัฒนธรรม ศึกษาที่ว่า การเรียนรู้เพื่อชื่นชมความเป็นพหุวัฒนธรรม โดยยอมรับการมีอยู่ของพหุวัฒนธรรมและให้ความเคารพในความต่างเชิงพหุวัฒนธรรม (นงเยาว์ เนาวรัตน์, 2556: 1)

ข้อเสนอแนะ

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาการช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมของเพศทางเลือก จะทำให้มองเห็นถึงความพยายามที่จะเข้ามามีบทบาททางสังคม ในอดีตคนที่เป็นพวกหัวล้านหลังหรือกลุ่มอนุรักษนิยม ไม่ให้การยอมรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เนื่องจากคนเหล่านี้จะมองว่าเพศที่สามเป็นตัวกีดเซาะบ่อนทำลายวัฒนธรรมที่ดีของสังคมไทย แต่ปัจจุบันเพศทางเลือกเข้ามาลดทอน ลบล้างภาพที่สังคมมองได้เป็นบางส่วน และสังคมเองก็แสดงให้เห็นว่า เพศทางเลือกไม่ใช่คนผิดปรกติอีกต่อไป สามารถปฏิบัติตนในสังคมและมีความสามารถเท่าเทียมกับผู้ชายหรือผู้หญิงได้ดี ดังตัวอย่างการนำเสนอของสื่อต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องราวของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศผ่าน เช่น ผ่านโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ละคร รายการทีวี หนังสือ และงานวิจัย

ดังนั้นสังคมเองต้องลดความอคติที่มีต่อเพศทางเลือก สร้างความเท่าเทียม ความเสมอภาค ให้ความเคารพของคนในสังคม และสังคมเองต้องเปิดโอกาสในการยอมรับเพศทางเลือกให้มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขของสังคมทางวัฒนธรรมที่ประกอบไปด้วยบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก ศูนย์พหุวัฒนธรรมและนโยบายการศึกษา สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เอกสารอ้างอิง

กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554). เพศวิถีที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปในสังคมไทย. ประชากรและสังคม 2554. จุดเปลี่ยนประชากร จุดเปลี่ยนสังคมไทย. นครปฐมฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2551). สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.

กิ่งแก้ว ทิศตั้ง. (2559). การสร้างพื้นที่ทางสังคมของร่างทรงกะเทยผ่านการช่วงชิงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์. ขาดแคลนกับความหลากหลายของระบบความเชื่อ: การช่วงชิงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และการครอบงำเชิงสัญลักษณ์. เชียงใหม่ฯ: วนิดาการพิมพ์.

ชาย โพธิ์สิตา. (2548). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

เทิดศักดิ์ ร่มจาปา. (2545). วาทกรรมเกี่ยวกับเกย์ในสังคมไทย พ.ศ.2508-2542. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นงเยาว์ เนาวรัตน์. (2556). การศึกษาพฤติกรรมธรรมเบื้องต้น : เรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันในศตวรรษที่ 21. เชียงใหม่ฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นฤพนธ์ ดั่งวงวิเศษ. (2553). ขบวนการเคลื่อนไหวของเกย์ในสังคมไทย ภาคปฏิบัติการและกระบวนการทัศน์. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2554). การเปลี่ยนฐานวิทยาในการศึกษาเกย์ในสังคมไทย. การประชุมวิชาการเพศวิถีศึกษาครั้งที่ 3 เรื่อง จุดเปลี่ยนเรื่องเพศในประเทศไทย. 15-16 กันยายน 2554. ห้องภาณุรังสี โรงแรมเดอะรอยัลริเวอร์. กรุงเทพฯ.

_____. (2558). สถานภาพความรู้ในการศึกษาการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวเกย์. 20 มิถุนายน 2558. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) กรุงเทพฯ.

บุษกร สุริยสาร. (2557). อัตลักษณ์และวิถีทางเพศในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : องค์การแรงงานระหว่างประเทศ.

พิมลพรรณ อิศรภักดี. (2558). ต่างวัยต่างทัศนคติต่อความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย. ความหลากหลายทางประชากรและสังคมในประเทศไทย ณ ปี 2558.

วุฒินันท์ แท่นนิล. (2551). การสร้างพื้นที่ทางสังคมเพื่อหลีกเลี่ยงความเป็นชายขอบของคนพลัดถิ่น ชุมชนกะเหรี่ยงพลัดถิ่น ตำบลบ้านคา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

หนังสือพิมพ์ผู้จัดการออนไลน์. (2555). “แอริซามเพศ” ความเท่าเทียมหรือสีสันของธุรกิจการบินสืบค้นเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2559 จาก <http://www.manager.co.th/Around/ViewNews.aspx?NewsID=9550000031965>. 12.

อานาจ โสภากุล. (2559). เพศภาวะ (Gender) การยอมรับและการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Being LGBT in Asia : รายงานในบริบทของประเทศไทย. (2556). รายงานในบริบทของประเทศไทยเกี่ยวกับกลุ่มบุคคลผู้มีความหลากหลายทางเพศ (Being LGBT in Asia). กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และองค์การเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (USAID).

Boonprasert, J. (2001). *Violated Lives: Narratives from LGBTIQs and International Human Rights Law*. Bangkok